Pedagogisch kader kindercentra 4 – 13 jaar

Communicatie

Hoofdstuk 11: Communicatie draait om niet alleen om praten. Maar ook om kijken, luisteren, de juiste toon kiezen en een ontvangende houding aannemen. Het is de basis voor een goede sfeer en een prettige omgang. Door de juiste manier van communiceren draag je bij aan een veilige omgeving voor alle kinderen en stimuleer je kinderen in hun ontwikkeling. In het Pedagogisch Kader 4 – 13 worden belangrijke interactieve vaardigheden besproken en gekoppeld aan verschillende opvoedsituaties. HELEEN VAN DER VELD

Als pedagogisch medewerker heb je een communicatieve verhouding met ieder kind uit je groep. Dat vraagt een actief oog en oor. Sommige kinderen zijn uitbundig en extrovert. Met hen knoop je makkelijk een gesprek aan. Andere kinderen zijn minder zichtbaar. Je weet niet wat ze denken en hoe ze zich voelen. Ook die kinderen hebben behoefte aan een luisterend oor en erkenning van hun gevoelens en gedachten.

Open vragen

In het Pedagogisch kader komen verschillende communicatietechnieken aan bod waarin vooral het actieve luisteren en het stellen van open vragen wordt benadrukt. Vermijd de val van het 'antwoord alvast invullen'. Bij een kind dat met een gezicht als een donderwolk komt binnenlopen zeg je dus niet: 'Jij kijkt boos. Zeker een rotdag gehad?' Maar: 'Ik zie dat jij anders uit school komt dan gisteren. Klopt dat en wil je er iets over vertellen?' Op deze manier geef je het kind ruimte om in zijn eigen woorden zijn verhaal te doen. Vermijd opdringerigheid. Hierdoor bereik je het tegenovergestelde effect. Ook bij grensoverschrijdend gedrag kies je je woorden zorgvuldig. Vertel vooral welk effect het gedrag op jou heeft. Dus als tijdens het eten Sam overal bovenuit te horen is, zeg je bijvoorbeeld: 'Sam, ik kan de andere kinderen niet verstaan als je zo schreeuwt aan tafel. Ik zou het fijn vinden als je daar rekening mee houdt.' Zorg ervoor dat je kinderen niet aanspreekt op hun persoonlijkheid, maar op hun gedrag.

Respect

Een goed gesprek valt of staat met respect voor de ander. Neem elke opmerking serieus. Ook als je er zelf anders over denkt. Een probleem bagatelliseren, werkt averechts. Wel kun je proberen het probleem tot de juiste proporties terug te brengen. Heeft Anne modder op haar nieuwe jas en vreest ze een standje van haar moeder, vertel dan dat iedereen wel eens vlekken maakt en dat de vlek vast makkelijk te verwijderen is. Misschien wel nu meteen. Het kind zal blij zijn met je begrip.

Respect is ook de basis bij het uitpraten van een ruzie tussen kinderen. Als ze er zelf niet uitkomen, zul je als begeleider moeten optreden. Geef om te beginnen elk kind de gelegenheid stoom af te blazen. Dat lucht op. Vat de verschillende meningen samen, zodat je weet of je het conflict goed begrepen hebt. Zoek vervolgens niet zelf naar de oplossing, maar stel oplossingsgerichte vragen. Ook belangrijk: straf niet. Stuur geen kind naar de gang of verbied het nog langer mee te doen. Dit werkt averechts en schaadt de verhouding met het kind op de lange termijn. Biedt het kind liever een korte *time-out* aan. Gaan zitten voor een gesprek, geeft de situatie soms te veel lading. Vaak is het makkelijker om te praten tijdens een bezigheid, zoals een spel of een (huishoudelijke) activiteit. Hoe en welk gesprek je ook voert, sluit het goed af. Zorg dat er geen open eindjes blijven hangen waarover kinderen nog kunnen piekeren. Zijn er nog onbesproken punten, maar is er geen tijd om verder te praten, geef dan aan dat je terug zult komen op het onderwerp. Vergeet niet dat ook daadwerkelijk te doen.

Foto: Wilbert van Woensel

Het Pedagogisch kader kindercentra 4 – 13 jaar is een initiatief van het Landelijk Pedagogen Platform en het Bureau Kwaliteit Kinderopvang (BKK). In de komende nummers van *Kinderopvang* worden de praktijkhoofdstukken samengevat. Geen complete vervanging van het boek, maar wel heel handig als hulpmiddel. Het boek verschijnt eind deze maand bij Reed Business.

Kindercultuur

Als pedagogisch medewerker moet je de kindercultuur kennen. Probeer grip te krijgen op hun onderlinge manier van omgang. Welke woorden gebruiken kinderen, wat zijn de gebaren en hoe luiden de spelregels? Wat is acceptabel plagerig gedrag en wanneer is het niet leuk meer? Door de codes van de kindercultuur te kennen, kun je je eigen rol bepalen en weet je wanneer je afstand kunt nemen. Letterlijk en figuurlijk. Voor kinderen is het immers belangrijk dat zij in hun autonomie erkend worden. Door buiten beeld te blijven, geef je kinderen de boodschap dat je vertrouwen in ze hebt.

Communicatie & opvoedstijl

Als pedagogisch medewerker moet je goed kunnen schakelen. Situaties veranderen aan de lopende band. Als professioneel opvoeder weet je in elke situatie wat je te doen staat. Elke situatie vraagt een eigen toon. Geef je instructies bij een activiteit, dan wordt een beroep gedaan op je didactische vaardigheden. Vergeet dan niet gebruik te maken van de natuurlijke leergierigheid van kinderen. Zorg ervoor dat iedereen je verstaat, je niet te veel uitweidt en belangrijke punten herhaalt. Geef het ook toe als je iets niet weet. In dat geval kun je samen met kinderen op zoek gaan naar een antwoord. Dat is nog leuk ook.

In het Pedagogisch kader 4 - 13 staan vier opvoedingsstijlen beschreven: democratisch, autoritair, toegevend en afzijdig. In de praktijk worden ze allemaal gebruikt, maar gaat de voorkeur uit naar een democratische stijl. Ook dan kun je verbieden. Al moet je wel uitleggen wat je precies verbiedt en waarom. Verbieden hoort bij grenzen stellen. In de kinderopvang is dat aan de orde van de dag. Je hebt nu eenmaal te maken met de dynamiek van een groep, waarbinnen iedereen zich prettig moet kunnen voelen. Kinderen willen graag weten waar ze aan toe zijn. Bij het stellen van grenzen hoef je jezelf niet tot boeman te bombarderen. Voor de meeste situaties kun je putten uit talloze democratische en prettige middelen, waar iedereen blij van wordt. Om die uit de kast te halen, moet je bewust communiceren.
Een paar tips:

- Benoem wat wel mag. Dus niet: we gaan niet schreeuwen. Maar: we luisteren naar elkaar.
- Meisjes kunnen – over het algemeen – verbale boodschappen beter duiden dan jongens. Jongens kun je beter aanspreken door het goede voorbeeld te geven en te benoemen.
- Overschat het inschattingsvermogen van kinderen boven de tien jaar niet. Met name bij impulsieve invallen, weten ze vaak zelf niet waartoe ze in staat zijn. Al beweren ze van wel en ben je geneigd ze te geloven.
- Bovenbouwers zijn bij uitstek gevoelig voor complimenten van volwassenen.
- Maak gebruik van humor. «

In hoofdstuk 11 over communicatie wordt uit verschillende boeken geciteerd: *Luister je wel naar mij* van Martine Delfos, *Luisteren naar kinderen* van T. Gordon en *Opvoeden in de kinderopvang volgens de Gordonmethode* door S. Henderson.